

ჯეიმზ ჯონსი

დაცლინიკები

ინგლისურიდან თარგმნა
ლია იმერლიშვილმა

გამომცემლობა არტანუჯი
თბილისი

ჯეიმზ ჯოისი
დუბლინელები

James Joyce

DUBLINERS

Translated by Lia Imerlishvili

Georgian Edition: ARTANUJI Publishing

რედაქტორი
თამარ ლონდარიძე

დამკაბადონებელი
ვიოლა ტულუში

გარეკანის დიზაინერი
თეონა ჭანიშვილი

ISBN 978-9941-478-87-1

© გამომცემლობა „არტანუჯი“, 2019

დები	5
შესვედრა	17
არაბეთი	29
ევილინი	39
ავტორბოლის შემდეგ	47
ორი რაინდი	57
პანსიონი	73
პატარა ღრუბელი	85
ასლეზი	105
მინა	121
უბედური შემთხვევა	133
სუროს დღე	149
დედა	171
ღვთისწყალობა	189
მიცვალებულნი	221

შედეგად

მისი გადარჩენის იმედი ამჯერად აღარავის ჰქონდა, ეს უკვე მესამე შეტევა იყო. ყოველ საღამოს ჩავუვლიდი ხოლმე სახლს (ეს ამბავი არდადეგების დროს მოხდა) და ფანჯრის განათებულ ოთხკუთხედს ვაკვირდებოდი, საიდანაც ყოველთვის თანაბარი, მკრთალი შუქი გამოდიოდა. რომ მომკვდარიყო, სანთლების ანარეკლს დავინახავდი-მეთქი ჩამუქებულ ფარდაზე, ვფიქრობდი მე, რადგან ვიცოდი, რომ ორი სანთელი აუცილებლად უნდა ენთოს მიცვალებულის თავით. ხშირად მეტყოდა ხოლმე, დიდი ხნის სიცოცხლე აღარ მინერიაო, მაგრამ მისი სიტყვების არა მჯეროდა, ახლა კი ვიცი, რომ მართალს ამბობდა. ყოველ საღამოს, ფანჯარას რომ შევცქეროდი, ჩუმად ვიმეორებდი სიტყვას „დამბლა“. ეს სიტყვა ჩემს ყურში ყოველთვის უცნაურად ჟღერდა, როგორც „გნომონი“ ევკლიდესთან ან „სიმონია“ კატეხიზმოდან. ახლა კი რომელიღაც ბოროტი და ცოდვილი სულის სახელივით ჩამესმოდა, მაკრთობდა და მაშინებდა, მაგრამ ვერ ვძლევდი სურვილს ახლოს მივსულიყავი და ჩემი თვალით მენახა მისი მომაკვდინებელი მოქმედება.

ბებერი კოტერი ბუხართან იჯდა და ჩიბუხს ეწეოდა, როცა მე სავახშმოდ ჩავედი ძირს. ვიდრე დეიდაჩემი ფაფას მისხამდა, მან, თითქოს შეწყვეტილ საუბარს განაგრძობსო, თქვა:

– არა, ვერ ვიტყვი, რომ ის მართლაც... მაგრამ, რაღაც უცნაური რამ სჭირდა... მე მგონია... – და იგი ჩიბუხის პლაკუნს მოჰყვა, რათა დრო მოეგო და სათქმელი მოეფიქრებინა. გამოჩერჩეტილებული ბებერი! რომ გავიცანი, მაინც უფრო ჭკვიანი

ჩანდა, არცის გამოხდის ხერხებს გვაცნობდა, მაგრამ მე მალე მომბეზრდა მისი დაუსრულებელი ლაქლაქი ერთსა და იმავეზე.

– ამ საკითხზე საკუთარი შეხედულება მაქვს, – თქვა მან.

– ჩემი აზრით, ეს იყო ერთი იმ იშვიათ შემთხვევათაგანი... თუმცა, რა იცი კაცმა, ძნელი სათქმელია...

ისევ ჩიბუხი ააპლაკუნა, მაგრამ თავისი შეხედულება მაინც არ გაგვიზიარა. ბიძამ შეამჩნია ჩემი გაოცებული მზერა და მითხრა:

– ჰო, შენი მოხუცი მეგობარი გარდაიცვალა, ვიცი, გენყინება.

– ვინ? – ვკითხე ბიძაჩემს.

– მამა ფლინი.

– მოკვდა?

– მოკვდა. სწორედ ახლა გვითხრა მისტერ კოტერმა; მისი სახლის წინ ჩაუვლია.

ვიცოდი, რომ ყველა მე მიყურებდა და ჭამა განვაგრძე, თითქოს ამ ამბავს ჩემთვის არავითარი მნიშვნელობა არ ჰქონდა. ბიძაჩემმა მისტერ კოტერს აუხსნა:

– განსვენებული და ეს ჩვენი ბიჭი დიდი მეგობრები იყვნენ. მამა ფლინმა ბევრი რამ ასწავლა პატარას, ამბობენ, ძალიან უყვარდაო.

– აცხონოს ღმერთმა, – სასოებით წარმოსთქვა დეიდამ. მისტერ კოტერი ერთხანს უსიტყვოდ მიყურებდა. ვგრძნობდი მისი მძივივით მრგვალი, შავი თვალების მზერას, მაგრამ თეფშიდან თავი მაინც არ ამიღია. მერე ისევ თავის ჩიბუხს მიუბრუნდა და, ბოლოს, გულმოსულმა, ბუხარში ჩააპურჭყა.

– მე პირადად, ჩემს ბავშვებს ასეთ კაცთან მეგობრობის ნებას არ დავრთავდი.

– მაგით რისი თქმა გნებავთ, მისტერ კოტერ? – ჰკითხა დეიდამ.

– იმისი, რომ ბავშვისათვის ეს საზიანოა. – უპასუხა კოტერმა, – მე თუ მკითხავთ, პატარა ბიჭმა თავის ტოლებთან ერთად უნდა ირბინოს და ითამაშოს, და არა... მართალს ვამბობ თუ არა, ჯეკ?

– ჰო, მეც ასე ვფიქრობ, – თქვა ბიძაჩემმა, – სჯობს თავის ქერქში დაეტიოს. სულ იმას ვეუბნები, ცოტა გაინძერი, ივარჯიშე-მეთქი, მაგრამ ვის ესმის? მაგოდენა ღლაპი რომ ვიყავი, ზამთარ-ზაფხულ, ყოველ ცისმარე დილით ცივ წყალში ვბანობდი. იმიტომაც მომყვა აქამდე ჯანი. სწავლა-განათლება, იცოცხლე, კარგი საქმეა, მაგრამ, იქნებ მისტერ კოტერს ის ცხვრის ბარკალი გაესინჯა? – მიუბრუნდა იგი დეიდაჩემს.

– არა, არა, გამადლობთ, ნუ შენუხდებით, – იუარა კოტერმა.

დეიდამ განჯინიდან ლანგრით გამოიღო ხორცი და მაგიდაზე დადგა.

– მაინც, რატომ გგონიათ, ბატონო, რომ ეს მავნეა ბავშვებისათვის? – ჰკითხა მან მისტერ კოტერს.

– დიახ, ჩემო კარგო, ბავშვისათვის ეს საზიანოა, და აი, რატომ: ყმანვილის გონება ჯერ მოუმწიფებელია და როცა ბავშვი ამგვარ რასმე ხედავს, როგორ გგონიათ, მასზე არ იმოქმედებს?

შეშინებულმა პირი ფაფით გამოვიტენე, რათა სიბრაზისაგან არაფერი წამომცდენოდა. ბებერი, წითელცხვირა რეგვენი!

იმ ღამეს გვიან დამეძინა. მართალია, ძალიან გაბრაზებული ვიყავი ბებერ კოტერზე, ბავშვად რატომ მთვლის-მეთქი, მაგრამ მაინც დიდხანს ვიმტვრევდი თავს, რათა მისი გადაკრული სიტყვების აზრი გამეგო. ოთახის სიბნელეში მეჩვენებოდა, რომ კვლავ ვხედავდი დამბლადაცემულის გახევებულ, მიწისფერ სახეს. თავზე წაეხურავდი საბანს და ვცდილობდი შობის დღეებზე მეფიქრა, მაგრამ მიწისფერი სახე თვალიდან არ მშორდებოდა, განუწყვეტლივ ჩურჩულებდა, და მე მივხვდი, რაღაცის მონანიებას ღამობდა. ვგრძნობდი, როგორ ინთქმებოდა ჩემი სული ცოდვასავით ტკბილ ზმანებებში, იქ კი ისევ მიწისფერი სახე მიდარაჯებდა. ის აღსარებას მეუბნებოდა ნელი ჩურჩულით და ვერ გამეგო, რატომ ილიმებოდა გამუდმებით, ან რატომ მოსდგომოდა ტუჩებზე დორბლი. მერე გამახსენდა, რომ მოხუცი დამბლით გარდაიცვალა და ვიგრძენი, როგორ საწყალობლად გავილიმე თვითონაც, თითქოს სიმონიის ცოდვა მიმეტევებინოს მისთვის.

მეორე დილით, ნასაუზმევს, გრეთ-ბრიტენ-სტრიტისკენ გავეშურე, რომ ისევ იმ პატარა სახლისთვის შემეველო თვალი. ეს ერთი უბრალო, მიყრუებული მაღაზია გახლდათ, გაურკვეველი წარწერით – „საგალანტერიო საქონელი“. საგალანტერიო საქონელში უმთავრესად ბავშვის ფეხსაცმელი და ქოლგები იგულისხმებოდა. ჩვეულებრივ, ვიტრინაში გამოკრული განცხადება გვამცნობდა, რომ აქ წარმოებდა „ქოლგების შეკეთება“. ახლა კი განცხადება არ ჩანდა, რადგან დარაბები დაეხურათ, ხოლო კარის ჩაქუჩზე შავი კრეპი შემოეხვიათ. ორი ლარიბულად ჩაცმული დედაკაცი და დეპეშის დამტარებელი ბიჭი კრეპზე ქინძისთავით მიმაგრებულ პატარა ქალაქს კითხულობდნენ. მეც მივედი და ნავიკითხე:

1 ივლისი, 1895 წ.

ღირსი მამა ჯეიმზ ფლინი

(წმინდა ეკატერინეს ეკლესიის ყოფილი წინამძღვარი)

სამოცდახუთი წლის.

განუხვენე, უფალო, მონასა შენსა.

ბარათის ნაკითხვამ დამარწმუნა, რომ ის მართლა მომკვდარიყო და ამ უეცარმა დაბრკოლებამ შემაცბუნა. მკვდარი რომ არ ყოფილიყო, შევიდოდი დუქნის უკან პატარა ოთახში და დავინახავდი ბუხართან სავარძელში ჩამჯდარს, ერთიანად შეფუთულს თავის გრძელ პალტოში. იქნებ დეიდას ერთი კოლოფი ბურნუთიც გამოეტანებინა ჩემთვის, ეს საჩუქარი კი აუცილებლად გამოაფხიზლებდა გამომათაყვანებელი თვლემისაგან. მე თვითონ ვუყრიდი ხოლმე ბურნუთს კოლოფიდან შავ საბურნუთეში, რადგან ხელები უცახცახებდა და ვერ ახერხებდა ამის გაკეთებას ისე, რომ ნახევარი მაინც ძირს არ დაეპნია. მაშინაც კი, როცა თავისი დიდი, აცახცახებული ხელი ცხვირთან მიჰქონდა, ბურნუთი თითებიდან უსხლტებოდა და ტანისამოსზე ეყრებოდა. ალბათ თამბაქოს ეს მუდმივი მტვერი იყო იმის მიზეზი, რომ მის გაცვეთილ, გახუნებულ ანაფორას მომწვანო ფერი დაჰკრავდა, რადგან კვირის განმავლობაში თამბაქოსაგან მთლად დალაქავე-

ბული წითელი ხელსახოცი, რომლითაც მოხუცი მტვრის ჩამობერტყვას ცდილობდა, საამისოდ სრულიად გამოუსადეგარი იყო.

მინდოდა, შეესულიყავი და მენახა იგი, მაგრამ დაკაკუნება ვერ გავბედე. ნელა გავუყევი ქუჩის მზიან მხარეს, თან დუქნების ვიტრინებში გამოკრულ თეატრალურ აფიშას ვკითხულობდი. უცნაურად მეჩვენებოდა, რომ არც მე, არც ამ მზიან დღეს მწუხარება არ გვეტყობოდა და, ცოტა არ იყოს, გული მეტკინა, როცა ერთგვარი თავისუფლება ვიგრძენი, თითქოს მის სიკვდილს მძიმე ტვირთი მოეხსნას ჩემთვის. მიკვირდა ეს ამბავი, იმიტომ, რომ ბიძაჩემის წუხანდელი თქმისა არ იყოს, მოხუცმა მართლაც ბევრი რამ მასწავლა. მას რომის ირლანდიურ კოლეჯში ჰქონდა განათლება მიღებული და ლათინურის სწორად კითხვაში მავარჯიშებდა. მიაშობდა კატაკომბებსა და ნაპოლეონ ბონაპარტეზე, მიხსნიდა ღვთისმსახურების სხვადასხვა წესისა და სამღვდლო შესამოსელთა მნიშვნელობას. ზოგჯერ იმით ერთობოდა, რომ რთულ კითხვას მისვამდა, მაგალითად, როგორ უნდა მოიქცეს კაცი ამა თუ იმ შემთხვევაში, ან რა მიიჩნევა უბრალო შეცოდებად. მისი კითხვები მარწმუნებდა, რაოდენ რთული და იდუმალი იყო ის საეკლესიო დოგმები, რომელთაც ყოველთვის უბრალო წეს-ჩვეულებებად ვთვლიდი. მღვდლის მოვალეობანი ექვარისტიისა და აღსარების საიდუმლოს მიმართ ისე საძნელოდ მეჩვენებოდა, რომ ვერ გამეგო, როგორ შეეძლო ვინმეს ნებაყოფლობით ეტვირთა ისინი. ამიტომ, სულაც არ გამკვირვებია, როცა გავიგე, რომ წმინდა მამებს, მთელ ამ ჩახლართულ საკითხთა განსამართავად, საფოსტო ცნობარებივით სქელტანიანი წიგნები დაუწერიათ თურმე, ისეთივე წვრილი შრიფტით ნაბეჭდი, როგორითაც გაზეთებში აწყობენ განცხადებებს სასამართლო პროცესების შესახებ. ხშირად, როცა ამაზე ვფიქრობდი, მის კითხვას ვედარ ვპასუხობდი, ანდა რაიმე სულელურს წამოვროშავდი ხოლმე, ის კი გაიღიმებდა და ორჯერ-სამჯერ თავს დააქნევდა. ხანდახან ჟამნს მაკითხებდა, რომელიც უკვე ზეპირად ვიცოდი, და თუ წავიბორძიკებდი, ისევ ისე სევდიანად იღიმებოდა, თავს იქნევდა და კარგა მოზრდილ მნიკვს იტენიდა ხან ერთსა და ხან მეორე

ნესტოში. ღიმილის დროს დიდრონი, ჩაყვითლებული კბილები უჩანდა, ენა კი ქვედა ტუჩს ეფარებოდა ხოლმე. ეს ჩვეულება, თავდაპირველად, ვიდრე უკეთ გავიცნობდი მოხუცს, უხერხულ მდგომარეობაში მაგდებდა.

ასე მივუყვებოდი ქუჩის მზიან მხარეს, თან ბებერი კოტერის ნათქვამს ვიგონებდი და ვცდილობდი გამეხსენებინა რა მოხდა მერე სიზმარში. კვლავ თვალნინ ნარმომიდგა ხავერდის გრძელი ფარდები და ძველებური ლამპა. სადღაც შორს ვიყავი, რომელიღაც უცხო მხარეში, სადაც ხალხს ჩემთვის უცნობი ჩვეულებები ჰქონდა. მგონი, სპარსეთი იყო. მაგრამ სიზმრის ბოლო ვერაფრით ვერ გავიხსენე.

სალამო ჟამს დეიდაჩემმა თან წამიყვანა მიცვალებულის სახლში. მზე უკვე ჩასული იყო, მაგრამ სახლების დასავლეთით მიქცეულ ფანჯრებში მენამული ღრუბლების გრძელი მწკრივი ირეკლებოდა. ნენი წინკარში გამოგვეგება და რაკი ხმამალა მისამძიმრება უხერხული იქნებოდა, დეიდამ უსიტყვოდ ჩამოართვა ხელი. დედაბერმა ზევით მიგვანიშნა კითხვის გამომხატველი მზერით, და როცა დეიდამ თავი დაუქნია, ვინრო კიბეზე აგვიძღვა წელში მოხრილი. ჩაქინდრული თავი კი თითქმის მოაჯირის გასწვრივ მიჰქონდა. კიბის თავზე შეჩერდა და გამამხნეველად დაგვიქნია ხელი, თან მიცვალებულის ოთახის ღია კარისაკენ მიგვითითა. დეიდაჩემი შევიდა, მოხუცმა კი, ყოყმანი რომ შემამჩნია, ისევ დამიქნია ხელი.

ფეხაკრეფით შევედი. ფარდის მაქმანიანი კიდეებიდან ოთახში დაისის ოქროსფერი შუქი იღვრებოდა და ამ შუქზე სანთლების ალი ცეცხლის მკრთალ, სიფრიფანა ენებად ჩანდა. მიცვალებული კუბოში იწვა. ჩვენ ნენის მივბაძეთ და კუბოსთან დავიჩოქეთ. ისეთი სახე მივიღე, თითქოს ვლოცულობდი, მაგრამ გონების მოკრება მიჭირდა, დედაბერის ბუტბუტი მაბნევდა. თან ისიც შევამჩნიე, რომ კაბა უკან მრუდედ შეეკრა, ქერის ფეხსაცმელზე კი ქუსლები მოჰქცეოდა. უცებ თავში გამიელვა აზრმა, რომ მოხუცი მღვდელი კუბოში იღიმებოდა.

მაგრამ არა, როცა წამოვდექით და კუბოს თავთან მივედით, დავინახე, რომ მღვდელი არ ილიმებოდა. ზვიადი და გოროზი – ის იწვა ისე ჩაცმული, თითქოს ღვთისმსახურებისათვის ემზადებო. დიდრონი, გულზე დაკრეფილი ხელებით ბარძიმი ეპყრა. სახე ძალზე მრისხანე ჰქონდა, ნაცრისფერი და ფართო, მეჩხერი ჭალარა წვერით შემოსილი, ხოლო ნესტოები ორ ბნელ ხვრელს მიუგავდა. ოთახში ყვავილების მიძიმე სუნი იდგა.

პირჯვარი გადავინერეთ და გამოვედით. ქვევით, პატარა ოთახში, მის საყვარელ სავარძელში ელიზა იჯდა. მე კუთხეში ჩემს ჩვეულ ადგილს მივაშურე, ნენი კი განჯინასთან მივიდა, ღვინით სავსე სურა და რამდენიმე ჭიქა გადმოიღო, მაგიდაზე დადგა და შემოგვთავაზა თითო ჭიქა დაგველია. მერე, თავისი დის ბრძანებისამებრ, ღვინო დაასხა და ჭიქები მოგვანოდა. მე ორცხობილაც შემომთავაზა, მაგრამ უარი ვუთხარი, რადგან ხმამალლა ხრამუნისა მომერიდა. დედაბერს ჩემი უარი ეწყინა, ჩუმად მივიდა დივანთან და დის ზურგს უკან დაჯდა. ხმას არავინ იღებდა. ყველანი ჩამქრალ ბუხარს ჩავცქეროდით.

დეიდამ აცალა, ვიდრე ელიზა ამოიოხრებდა და თქვა:

– ეჰ, რას იზამ, ახლა ის უკეთეს ქვეყანაშია.

ელიზამ ისევ ამოიოხრა და დასტურის ნიშნად თავი დახარა. დეიდამ კი, სანამ ღვინოს მოსვამდა, ხელში შეატრიალა ჭიქა.

– მაინც როგორ... მშვიდად მიიცვალა?

– ო, ისე მშვიდად, ქალბატონო, – უპასუხა ელიზამ, – ვერც კი ვიტყვი, სული როდის ამოუვიდა. კარგი სიკვდილით მოკვდა, მადლობა უფალს.

– სხვა დანარჩენი?..

– მამა ო'რურკი იყო სამშაბათს, აზიარა და ყოველნაირად შეამზადა.

– მამ, იცოდა?

– ჰო, შეგუებული იყო იმ აზრს, რომ უნდა მომკვდარიყო.

– ეტყობა კიდევ სახეზე, – თქვა დეიდამ.

– იმ ქალმაც ეგ თქვა, გასაბანად რომ მოვიყვანეთ. გეგონება სძინავსო, ძალიან მშვიდად გამოიყურებაო. ვინ იფიქრებდა, რომ ასეთი კარგი მიცვალებული იქნებოდა.

– მართლაც, – დაეთანხმა დეიდა და კიდევ ერთი ყლუპი ღვი-
ნო მოსვა. მერე თქვა:

– ყოველ შემთხვევაში, მის ფლინ, თქვენთვის მაინც დიდი ნუგეშია, რომ ყველაფერი გაუკეთეთ, რისი გაკეთებაც შე-
გეძლოთ. თქვენ ორივენი ძალიან ზრუნავდით მასზე.

ელიზამ კალთაზე ჩამოისვა ხელი, კაბა გაისწორა.

– ეჰ, სანყალი ჯეიმზი! – ამოიოხრა მან, – ღმერთმა ხომ იცის, არაფერი დაგვიშურებია, დიდად არ გვილხინდა, მაგრამ გაჭირვება მაინც არ გვიგრძნობინებია მისთვის.

ნენის მუთათაქაზე ჩამოედო თავი და თვლელა მორეოდა.

– აი, საცოდავ ნენისაც არაქათი გამოელია, – თქვა ელიზამ და დას შეხედა. – ყველაფრის გაკეთება ჩვენ თვითონ მოგვიხ-
და... ქალი ვიშოვეთ, რომ გაებანა და ჩაესვენებინა, კუბო მოვი-
ტანეთ, მღვდელს ვანირვინეთ ეკლესიაში... მამა ო'რურკი რომ არ ყოფილიყო, არც კი ვიცდი, როგორ მოვახერხებდით ამდენ რამეს. ყვავილებიც იმან გამოგვიგზავნა, ის ორი შანდალიც იმან მოი-
ტანა ეკლესიიდან, განცხადებაც მისცა „სამოქალაქო უწყებებში“, სასაფლაოს საკითხიც თვითონ მოაგვარა და სანყალი ჯეიმზის დაზღვევის ამბებსაც ეგ მიხედავს.

– მართლაც რომ ძალიან გარჯილა, – თქვა დეიდაჩემმა. ელი-
ზამ თვალები დახუჭა და ნელა დააქნია თავი.

– ძველ მეგობარს ვერავინ შეედრება, – განაგრძო მან. – თუმცა, კაცმა რომ თქვას, სხვა ვინ უნდა უპატრონოს მიცვალე-
ბულს?

– ეგეც მართალია, – დაეთანხმა დეიდაჩემი. – ახლა ის უკვე სასუფეველშია და თქვენს სიკეთეს არ დაივინყებს.

– ეჰ, სანყალი ჯეიმზი! – თქვა ელიზამ. – არც ისე ძალიან გვანუხებდა. ახლა ხომ დუმს და დუმს, მაგრამ სიცოცხლეშიც დიდი უთქმელი კაცი იყო. ეგ არის, ვიცი, რომ მკვდარია, თორემ...

– ყველაფერს რომ მორჩებით, მაშინ კი ძალიან დაგაკლდე-
ბათ თვალში, – უთხრა დეიდამ.

– ვიცით, რომ ეგრე იქნება, – დაეთანხმა ელიზა. – აღარ დამჭირდება მისთვის ბულიონის შეტანა, აღარც თქვენ გამოუგზავნით ხოლმე თუთუნს, ქალბატონო. ეჰ, საწყალი ჯეიმზი!

— იგი გაჩუმდა, თითქოს მოგონებებში ჩაიძირაო, მერე შთამაგონებლად წარმოსთქვა:

– ამ ბოლო დროს კი ვამჩნევდი, რომ სასიკეთო არა იყო რა მის თავს. როცა არ უნდა შევსულიყავი, ლოცვანი ყოველთვის ძირს დაგდებული მხვდებოდა, თვითონ სავარძელში იყო გადანოლილი, პირი კი ღია ჰქონდა ხოლმე.

მან თითი მიიღო ცხვირზე და შუბლი შეიჭმუნა. მერე კვლავ განაგრძო.

– თავისას მაინც არ იშლიდა. სულ იმას ამბობდა, სანამ ზაფხული გავა, ერთ მშვენიერ დღეს როგორმე აირიშტაუნში წავალ ჩვენი ძველი სახლის სანახავადო. იმ სახლის, სადაც დავიბადეთ სამივე. მეც თან უნდა წავეყვანე, მეც და ნენიც. ოღონდ, როგორმე მოგვეხერხებინა და ჯონი რაშთან, აქვე, ახლოს, იაფად გვემოვნა ის ახლებური ეტლი, გზაზე რომ არ რახრახებს; მამა ო'რურკმა უთხრა, ახლა აკეთებენ ასეთ ეტლებსო, რაღაცნაირი თვლები აქვთ და რბილად მიგორავენო. სამივე უნდა წავსულიყავით ერთ კვირა სალამოს... საწყალი ჯეიმზი, ბოლო დროს სულ ამაზე ოცნებობდა.

– ღმერთო, სასუფეველი დაუმკვიდრე მის სულს, – თქვა დეიდამ.

– ელიზამ ცხვირსახოცი ამოიღო და თვალები შეიმშრალა, მერე ისევ ჯიბეში ჩაიღო და ერთ ხანს მღუმარედ ჩასცქეროდა ჩამქრალ ბუხარს.

– მერე როგორი პატიოსანი იყო ყოველთვის, – დაიწყო ისევ მან. – მღვდლის მოვალეობა მეტისმეტად ემძიმებოდა. მწარე ხვედრი არგუნა ბედმა, ნამდვილი ჯვარცმული იყო.

– ჰო, – თქვა დეიდამ. – ტანჯული კაცი იყო, ყველაფერზე ეტყობოდა.

პატარა ოთახში სიჩუმემ დაისადგურა. ამით ვისარგებლე, მაგიდასთან მივედი, ჩემი ჭიქიდან ცოტა ღვინო მოვსვი და ისევ

კუთხეში მდგარ პატარა სკამს დაუბრუნდი. ელიზა თითქოს ფიქრებს წაელო. ჩვენ მონინებით ველოდით, როდის დაარღვევდა მდუმარებას. გრძელი პაუზის შემდეგ მან ხმადაბლა თქვა:

– სულ იმ ბარძიმის ბრალი იყო, მაშინ რომ გაუტყდა... იქიდან დაიწყო ყველაფერი. მართალია, ამბობდნენ, ისეთი რა მოხდა, შიგ ხომ არაფერი იყო, მაგრამ მაინც... ისიც თქვეს, მსახური იყო დამნაშავეო... მაგრამ სანყალი ჯეიმზი ისე ლელავდა... ეჰ, ღმერთმა აცხონოს!..

– მაშ, ამის ბრალი იყო? – შეიცხადა დეიღამ. – მე გავიგე, თითქოს...

ელიზამ თავი დაუქნია.

– სწორედ ამის გამო აერია გონება, – თქვა მან. – მას მერე დასვედიანდა, გულჩათხრობილი გახდა, აღარავის ელაპარაკებოდა, მარტო დაეხეტებოდა. ერთ საღამოს ვიღაცის საზიარებლად დასჭირდათ და ვერსად იპოვეს. აქეთ ეცნენ, იქით ეცნენ, მაგრამ ცამ ჩაყლაპა თუ მიწამ, ვერსად იპოვეს. მერე დიაკვანმა თქვა, მოდი, ეკლესიაშიც შევიხედოთო. წაიღეს გასაღებები, გააღეს ეკლესია; დიაკვანი, მამა ო'რურკი, კიდევ ერთი მღვდელიც იყო, ყველანი შევიდნენ ჩირაღდნებით, რომ ენახათ იქ იყო თუ არა, ჰოდა, როგორ გგონიათ, სწორედ იქ მიაგნეს – ზის მარტოდ-მარტო სიბნელეში, თავის პატარა სააღმსარებლოში, თვალები დაუჭყეტია და თითქოს თავისთვის იცინის...

ის უცებ გაჩუმდა, თითქოს რაღაცას მიაყურაო, მეც სმენად ვიქეცი, მაგრამ სახლში ჩამიჩუმი არ ისმოდა. ვიცოდი, მოხუცი მღვდელი წყნარად იწვა თავის კუბოში, სწორედ ისეთი, როგორიც ჩვენ ვნახეთ – ზვიადი და გოროზი მიცვალებული, ცარიელი ბარძიმით მკერდზე.

ელიზამ ამოიოხრა:

– თვალები დაუჭყეტია და თითქოს ჩუმად იცინის თავისთვის... მაშინ კი, რალა თქმა უნდა, რაკი ამ დღეში ნახეს, ყველა მიხვდა, რომ სასიკეთო არა სჭირდა რა...